

РУКОВЕТИ ЗАВИЧАЈНЕ ЛЕКСИКЕ¹ (ЧРНИ ВРХ : БАЊАНИ)

У раду се, на примеру префигурираних глаголских облика, пореди лексика двају дијалекатских речника: I. Tominec, *Črnovrški dialekt. Kratka monografija in slovar*, Ljubljana 1964 и J. K. Копривица, *Речник говора Бањана, Грахова и Опутних Рудина*, Подгорица 2006. Запажа се да (разматрани) дијалекатски извори, исцрпно нотирајући (поли)префигуриране облике, потпуније одражавају творбени потенцијал језика од стандардних речника. Установљава се нова словеначко-српска творбена изоглоса (директивна/аблативна префиксација немоционих глагола) и констатује да је у оба језика присутна активизација архаичног творбеног модела експресивне префиксације (префикси *ko-*, *ska-*, *če-*, *pa-*, *so-*, *še-* итд.). Указује се на значај дијалекатске лексикографије за синхронјска (творба) и дијахронјска (етимологија) лингвистичка истраживања, као и на предности и перспективе компаративног поступка.

Кључне речи: српски језик, словеначки језик, дијалекат, лексика, глагол, творба, префикс.

1. Последњих деценија главна покретачка снага словенске етимологије јесте дијалекатска лексикографија, која бележи процват широм словенског света. Десетине дијалекатских речника и других извора дијалекатске лексике представљају основу за улазак у једну нову, вишу сферу етимолошке обраде лексике сваког појединачног језика,² али и за прецизнију реконструкцију лексичког фонда прасловенског језика. Нове дијалекатске потврде значајно померају границе у етимологисању – драгоцене су за формирање унутарјезичких и међусловенских изолекси, као и за (ре)дефинисање ареала лексема, чиме се,

¹ Овај прилог је резултат рада на пројекту 178007 “Етимолошка истраживања српског језика и израда *Етимолошког речника српског језика*”, који у целини финансира Министарство просвете и науке Републике Србије, као и на пројекту 651-03-1251/2012-09/09 “Дијалекатска лексика српског и словеначког језика – компаративни аспект / *Narečna leksika srbskega in slovenskega jezika – komparativni aspekt*”, реализованом у оквиру билатералне сарадње Србије и Словеније, 2012–2013. године. Захваљујем се руководиоцу словеначког дела пројекта, колегиници Метки Фурлан, на појашњењу неких питања везаних за словеначки материјал изложен у раду.

² За српски језик в. Влајић-Поповић 2013.

у својству аргумента географске дистрибуције, доприноси успостављању или корекцији етимолошких решења (Влајић-Поповић 2011: 333–334).³

2. Полазећи од ових чињеница, 2012. године покренут је двогодишњи билатерални пројекат “Дијалекатска лексика српског и словеначког језика – компаративни аспект”, замишљен као поређење дијалекатске лексике српског и словеначког језика на ширем, јужнословенском плану, са идејом да се добијени резултати примене у етимолошким истраживањима двају језика. Предност оваквог поступка састоји се у бољем сагледавању српске и словеначке дијалекатске лексике и откривању досад неуочених јужнословенских изоглоса — лексичких, семантичких, творбених, фонетских итд.

3. Један од могућих начина за спровођење оваквог истраживања јесте поређење и анализа лексичких корпуса двају одабраних дијалекатских речника (једног словеначког и једног српског) са циљем да се установе заједничке фонетске, творбене, семантичке итд. карактеристике разматраног дијалекатског материјала, али и да се укаже на евентуалне разлике. Ми смо се определили за два речника која су (изузев по времену настанка) по много чему слична: Ivan Tominec, *Črnovrški dialekt. Kratka monografija in slovar*, Ljubljana 1964 и Јован К. Копривица, *Речник говора Бањана, Грахова и Опутних Рудина*, Подгорица 2006.

3.1. Зачетак црновршког речника био је семинарски рад који је Иван Томинец (1890–1965) писао за време студирања у Грацу, 1913. године. Материјал из тог рада Фран Рамовш је уврстио у своју “Историјску граматику”. Рад на књизи, започет још пре Првог светског рата, трајао је, са извесним прекидима, током целог ауторовог живота – сакупљан је дијалекатски материјал, стари записи су проверавани и допуњавани новим материјалом. У књизи је представљен типичан црновршки дијалекат, тачније – говор Томицевог родног села. У уводу је дат опис фонетике и морфологије дијалекта, избор из лексике, као и напомене о творби. У речнику се носећа реч одреднице наводи у облику који она има у Плетершниковом речнику (али без акцента и дијакритичких знакова) а затим следи акцентован дијалекатски облик (у фонетској транскрипцији).⁴ За речи којих нема код Плетершника реконструисан је књижевни облик, испред којег стоји звездаца. Дефиниција значења речи даје се онда када се оно разликује од значења у књижевном језику. У низу случајева значење се илуструје примерима употребе. Речник садржи додаток са списком књижевних речи са којих се упућује на синони-

³ О значају дијалекатских речника за етимолошка истраживања в. и Бјелетић 2005; Бјелетић 2012.

⁴ Због компликоване фонетске транскрипције, словеначке примере ћемо даље у раду наводити у реконструисаном књижевном облику.

ме који се користе у црновршком дијалекту или на она значења дијалекатских речи која нису забележена код Плетершника.⁵

3.2. Попут Томинеца, и Јован Копривица (1912–1992) је практично читавог живота радио на својој збирци. Речи је почео да записује још као ђак Учитељске школе у Сарајеву и млади учитељ, службујући између два светска рата у Грахову и Бањанима, одакле је и родом. Интензивнији рад на рукопису уследио је шездесетих година прошлог века, па све до 1990. године, када је коначно завршен. Речник је објављен на основу рукописне заоставштине Ј. Копривице, а за штампу га је приредио Б. А. Копривица. Приређивач се доследно придржавао рукописа у погледу садржаја одредница и семантичких дефиниција. Уводни део књиге садржи податке о настанку збирке и ауторова запажања о појединим карактеристикама говора овог краја. Други део је речник говора црногорско-херцеговачког пограничја: Бањана, Грахова, Опутних Рудина и суседних херцеговачких области (гатачке, билећке и ластванско-требињске). Он садржи око 9000 речи којих нема у Вуковом и Матичином речнику. Дакле, у питању је диференцијални речник! Семантички садржај сваке речи пропраћен је реченичном употребом, односно контекстуалном дефиницијом.

3.3. Осим сличног историјата, ова два речника имају и сличну концепцију. Речник Бањана је, додуше, у потпуности диференцијалан, али и црновршки речник у великој мери бележи лексику карактеристичну само за тај говор.⁶

4. Пажљивим ишчитавањем приметили смо да су се при избору одредница оба аутора одлучила за исцрпно навођење префигираних глаголских облика. Копривица се у уводу свом речнику чак посебно осврнуо на овај проблем, констатујући да се у речницима по правилу недоследно наводе префигирани облици глагола и илуструјући то примером глагола

⁵ Преглед словеначких дијалекатских речника даје: Куркина 2011; уп. и Плотнокова 2003.

⁶ Уп. следеће примере: *dogospodariti* ‘лошим газдовањем све проћердати’, **izcvirnati* ‘умрети’, **izfehtati* ‘преморити се радећи’, **izgubljiv* ‘у којем се човек лако изгуби’, *izkomatati se* ‘поћи, кренути, запутити се’, **nafaglati se* ‘слагати’, **nahabati se* ‘најести се до сита’, **naprdniti se* ‘наљутити се’, **očakovati* ‘ишчекивати’, **odverbati* ‘исплатити наследство’, **pobrkcati* ‘пробркати по јелу, да се пронађу најбољи залогаци’, **popacati* ‘помусти оно што је остало након што је теле сисало’, *požlabudrati* ‘изблебетати’, **prefrknjen* ‘луд, глуп’, **prehavptati* ‘наговорити’, **prerekovati se* ‘свађати се’, **razkapljiv* ‘расипан’, **razpartiti* ‘разделити’, **sfušati* ‘покварити, лоше урадити’, **ušleniti* ‘ударити’, **začemeti* ‘задремати’, **zaftruniti*, **zaftrteljati* ‘хитнути, бацити’, **zalengati* ‘завитлати, замахнути’, **zatulkati* ‘закотрљати’. Ради се, дакле, о лексемама које нису нотиране код Плетершника или се значењем разликују од књижевних речи. Међутим, многи од црновршких облика са звездицом забележени су у SSKJ: **izfižiti* ‘покварити, унаказити’, **nagravžen* ‘гадан, огаван, одвратан’, **ošvrkati* ‘изударати шибом’ итд.

авѐтати ‘понашати се блесаво; ходати са изгледом будале’ – са изведеницама *доавѐтати* ‘доћи понашајући се аветно’, *заавѐтати* ‘понашати се аветно или јако побудалити’, *изавѐтати* ‘побудалити или изаћи однекле аветајући’, *наавѐтати* ‘наићи однекуд као аветан’, *одавѐтати* ‘отићи аветајући’, *проавѐтати* ‘полудети или проћи аветајући’, *уавѐтати* ‘ући понашајући се аветно’ – од којих ниједна није ушла у Матичин речник (Копривица 2006: 18–19). У речничкој одредници (стр. 141) наводи и остале забележене потврде: *поавѐтати* ‘постати аветан’, *преавѐтати* ‘прећи, провести у аветању’, *приавѐтати* ‘прићи аветајући’, као и облике у којима се пред већ постојећим префиксом појављује префикс *по-*: *по-по-авѐтати*, *по-за-авѐтати*, *по-у-авѐтати*. То нас је подстакло да се фокусирамо управо на ову класу речи.

5. У нашој литератури нема много специјалних студија посвећених глаголским префиксима. Поред неколико значајних радова И. Грицкат (Грицкат 1957–1958; Грицкат 1966–1967; Грицкат 1967; Грицкат 2000), свакако треба поменути и следеће: Московљевић 1933; Стевановић 1952; Ивић 1982; Kantor 1984; Кликовац 1998; Клајн 2002: 239–300. Сви наведени радови базирани су на материјалу књижевног језика – српског односно српско-хрватског. Нашу пажњу привукао је чланак М. Ивић посвећен двема иновационим појавама које су у најдрастичнијем виду присутне на јужнословенском тлу – једна у словеначком а друга у бугарском језику (Ивић 1982). Због предмета нашег истраживања усредсредили смо се на ову прву, коју ћемо овде детаљно представити.

5.1. У словенским језицима глаголи са значењем кретања спецификују се као директивни или аблативни додавањем одговарајућег префикса: *летети* – *долетети* – *одлетети*. И непрефигираним и директивно/аблативно префигираним глаголима који означавају само кретање кроз простор додају се начински специфицирани глаголи, у одговарајућем граматичком облику, као ближе одредбе за начин: *доћи храмљући*. Уколико је у таквим конструкцијама управни глагол директивно/аблативно префигиран, дејство префикса се посредно протеже и на глагол у облику герунда. С друге стране, и сам тај глагол се може непосредно повезивати са директивним/аблативним префиксом, тако што је моционост садржана и у његовом лексичком значењу: *гегати се* – *догегати се* – *одгегати се*. У свим словенским језицима однос ових глагола са директивним/аблативним префиксом успоставља се аналитички и синтетички (слн. *gugajoč priti* – *prigugati*). Данас се, међутим, у појединим језицима директивној/аблативној префиксацији подвргавају и глаголи који не исказују никакво кретање, а поготову не кретање кроз простор. До тога је дошло зато што нису баш сви глаголи који именују извођење покрета обавезно импликативни у погледу савлађивања простора (има покрета који

се могу изводити и стојећи у месту, нпр. *лепшиати*). Такви глаголи нису у почетку били предодређени за директивно/аблативно префигирање, али су се могли употребити у својству својеврсне начинске одредбе уз директивно/аблативно спецификован глагол кретања: *долетети лепшиајући*, одакле се затим развило *долепшиати*. Већ овом иновацијом проширен је првобитни комуникативни потенцијал директивног/аблативног префикса – он је сад могао преузети на себе и функцију ознаке податка о померању с места. Корак даље у проширивању тог потенцијала било је подређивање глагола који именују слушне утиске истом моделу. Ова друга, далекосежна иновација најизразитије је заступљена у словеначком. Има карактеристичних звукова који се чују кад се неки објекат помера с места; њих је увек могуће исказати као појаву чијим је постојањем ближе одређен сам тај чин померања: *доћи тандрчући* – *дотандркати*, слн. *drdraje oditi* – *oddrdrati* (али број оваквих глагола је мали). Већи је број глагола који означавају акустичке ефекте који се могу реализовати и при кретању и при мировању; уколико се оно што именују интерпретира као пропратна појава акције савлађивања простора, остварљив је, поред аналитичког, и синтетички тип директивне/аблативне префиксације: слн. *odpiskati*. Последњи, најдаљи иновациони корак остварен је само у словеначком. Словеначки је модел двојног префиксалног решења протегаво на све глаголе који именују акустичке ефекте, укључујући и оне чије радње не зависе од нечијег кретања кроз простор. Уводећи у употребу образовања типа *prismejati se*, *odjokati*, *prikašljati*, *odlajati* и сл., словеначки је отворио пут примени овакве исте непосредне префиксације и на све остале немоционе глаголе. Примери за ову најдрастичнију иновацију нису многобројни, али су ипак довољно илустративни: *primoliti* ‘молећи се стићи некуд’, *prismetiti* ‘доћи некуд са светлошћу’, *pribolehal je do 80. leta* ‘догурао је поболевајући до осамдесете године’. Крајњи исход оствареног иновационог процеса оличен је у могућности да се лексички облик директивно/аблативно префигираног глагола сведе на (експресивно маркирану) варијанту оне специфичне синтаксичке конструкције којом се исказује напорност неке дате радње са другом датом радњом (Ивић 1982: 51–54).

5.2. И у црновршком дијалекту присутна су образовања овог типа. Поред облика којима је спецификован начин кретања (нпр. *prigugati* ‘доклатити се, догегати се’, *priguncati* ‘id.’, **priklekati* ‘с муком доћи, вукући ноге’), забележени су и глаголи који именују акустичке ефекте неvezане за нечије кретање: *pribrenčati* ‘долетети зујећи, дозујати’, *odbrenčati* ‘одлетети зујећи, одзујати’, *priciviliti* ‘доћи цвилећи’, *prijokati* ‘доћи плачући’, *prikašljati* ‘доћи кашљући’, *prilajati* ‘доћи лајући’, *primukati* ‘доћи мучући’, *prismejati se* ‘доћи смејући се’, *privriskati* ‘доћи кличући, кликћући’.⁷ Нисмо, међутим,

⁷ Разматрајући проверб *pri-* у словеначком језику, Бајец издваја посебну групу глагола (њих око 280) који означавају ‘приближавање за време вршења радње’, и у њу сврстава следеће примере: *pribobneti* ‘доћи тутњећи, дотутњати’, *pribolehal je do 80. leta* (в. горе 5.1.), *čebela*

наишли на примере директивно/аблативно префигираних немоционих глагола типа *primoliti*.

5.3. У српском језику ситуација је другачија. Говорећи о подређивању глагола који именују слушне утиске разматраном моделу граматичког понашања, М. Ивић констатује да је ова (друга) иновација на јужнословенском тлу мимоишла бугарски и македонски, док се у српско-хрватском јавља у ограниченој мери. Ауторка напомиње да Вук у *Српском рјечнику* бележи облике: *доплакати* ‘доћи плачући’ (и *доплакивати* ‘долазити плачући’), *отплакати* ‘отићи плачући’, *допјевати* ‘доћи певајући’, *отпјевати* ‘отићи певајући’, да се у РСА региструју образовања типа *дошкрипати*, *дошумети* и сл. углавном са западног говорног подручја и из песничког језика (махом из Змајевих текстова), као и да РСА и РМС не бележе ниједан пример из садашње језичке праксе, те да говорни представници екавског типа стандардног језика овакве облике не употребљавају. Кад је реч о последњем иновационом кораку, тј. о примени директивне/аблативне префиксације и на немоционе глаголе, ауторка категорички тврди да је он остварен само у словеначком, уз напомену да нигде досада није забележена потврда за то да и на српско-хрватском језичком терену постоје образовања типа слн. *primoliti* (Ивић 1982: 53, нап. 3 и 4).

5.4. Речник Бањана, међутим, оповргава последњу тврдњу. Поред бројних директивно/аблативно префигираних глагола који означавају н а ч и н к р е т а њ а: *догавѣљати* ‘доћи гавѣљајући’, *одгавѣљати* ‘отићи гавѣљајући’ према *гавѣљати* ‘једва ићи, вући се’;⁸ *догерѣљати* ‘доћи герѣљајући’, *одгерѣљати* ‘отићи герѣљајући’ према *герѣљати* ‘тешко ићи, вући се’;⁹ *догрѣнтати* ‘доћи грѣнтајући’, *одгрѣнтати* ‘отићи грѣнтајући’ према *грѣнтати* ‘басрљати’; *домѣзгати* ‘доћи темезгајући, тј. доћи лијена и млитава држања’ према *темѣзгати* ‘држати се темезгаво’;¹⁰ *домутурати* ‘доћи тутурајући’ према *тутурати* ‘посртати’¹¹ итд. или з в у ч н е е ф е к т е: *дограцијати* ‘доћи грацијајући’ према *грацијати* ‘гласно се веселити и

pribrenči ‘пчела дозуји’, *vihar pribuči* ‘ветар дохуји’, *jezdec pridirja* ‘јахач докаса’, *voz pridrdra* ‘кола доклопарају’, *jato gosi prigaga* ‘јато гусака дође гачући’, *nerodnež prihlača* ‘неспретњаковић трапаво дође, обично у превеликим панталонама’, *nevihta je prigrmela* ‘олуја се појавила уз грмљавину’, *otrok prijoka* ‘дете дође плачући’, *pes prilaja* ‘пас дође лајући’, *prismetati se* ‘доћи смејући се’, *prisopihati* ‘доћи дахћући’, *prišepati* ‘дошепати’, *prišumeti* ‘доћи шумећи, са шумом’, *pritarnati* ‘доћи кукајући, лелечући’, *slepec se je pritipal do vrat* ‘слепац је пипајући дошао до врата’, *fantje priukajo* ‘дечади дођу подвикујући’, *voz prizvončklja* ‘кола дођу звонећи, уз звоњаву’, *prižvižgati* ‘доћи звиждећи’ (Вајес 1959: 99).

⁸ У речнику није дата дефиниција значења основног глагола, те смо је преузели из РСА. Уп. и *загавѣљати* ‘крнути гавѣљајући’, *нагавѣљати* ‘наићи гавѣљајући’.

⁹ Дефиниција значења преузета из РСА.

¹⁰ Уп. *тѣмезгав* ‘неживахан, спорог покрета, говора и држања’.

¹¹ Уп. и *натутурати* ‘наићи посрћући’.

радовати’, овај речник доноси значајан број немоционих глагола којима се исказује напоредност неке дате радње са другом датом радњом: *доавѣтати* ‘доћи аветајући’, *одавѣтати* ‘отићи аветајући’ према *авѣтати* ‘понашати се блесаво’;¹² *доагòвати* ‘доћи попут аге’ према *агòвати* ‘живети као ага’;¹³ *одвѣлати се* ‘отићи вељајући се’ према *вѣлати се* ‘ићи широко показујући се великим’;¹⁴ *довельепрòдати (се)* ‘доћи вељепродајући се’ према *вельепрòдати се* ‘големашити, хвалити се, узносити се’;¹⁵ *довельепрчїти се* ‘доћи вељепрчећи се’ према *вельепрчїти се* ‘големашити, хвалити се, узносити се’;¹⁶ *дòгрешїти* ‘доћи грешѣћи’ према *грѣшїти* ‘настојати, тежити, трудити се’; *одњепр̀цати* ‘отићи њепрцајући се’ према *њепр̀цати се* ‘гицати се, љутити се’;¹⁷ *допрњ̀ецати се* ‘доћи прњ̀ецајући се’ према *(по)прњ̀ецати се* ‘(раз)љутити се’.

6. Друго запажање које се наметнуло јесте да оба речника доносе обиље двоструко, па чак и троструко префигираних глагола. Речник Бањана се у овом погледу драстично разликује од свих нама познатих речника. Копривица у уводу истиче да је у речник унео близу 600 глагола са двоструком, па и троструком префиксацијом, и то само оних у којима после првог префикса *по-* следи префикс *из-*, а затим префикс *пре-*. И додаје: “Уосталом, уз споменутих 600 примјерака могао сам написати и још толико, па као илустрацију овдје наводим још руковет од стотинак примјерака (и то почињући са *по + ис*): *поискáрати*, *поиспèндречити*, *поисц̀урити*, *поишчї̀вети* итд.” (Копривица 2006: 17–18).

7. На овом месту треба подсетити да у словенским језицима постоји велики број глагола са сложеним префиксима, састављеним од двају или више појединачних префикса. Појава полипрефиксације карактеристична је углавном за лексику словенских дијалеката, али се јавља и у књижевном језику (в. нпр. Тгурицко 1950; Ройзензон 1974). У нашој литератури готово да и нема радова посвећених овој теми, па Клајн коментарише: “Помало је

¹² Уп. и *изавѣтати* ‘изаћи аветајући’, *наавѣтати* ‘наићи аветајући’, *приавѣтати* ‘прићи аветајући’, *проавѣтати* ‘проћи аветајући’, *уавѣтати* ‘ући аветајући’.

¹³ Дефиниција значења преузета из РСА.

¹⁴ Уп. и *завѣлати се* ‘кренути вељајући се’, *навѣлати се* ‘наићи вељајући се’, *увѣлати се* ‘ући вељајући се’.

¹⁵ Уп. и *навельепрòдати (се)* ‘наићи вељепродајући се’.

¹⁶ Уп. и *навельепрчїти се* ‘наићи вељепрчећи се’.

¹⁷ Уп. и *нањепр̀цати* ‘наићи њепрцајући се’.

необично што се паровима префикса још понајвише бавио Белић ... док су их каснији испитивачи занемарили” (Клајн 2002: 286). Један од њих, А. Терзић, констатује да постојећи дескриптивни и двојезични речници у недо-вольној мери бележе вишепрефиксалне глаголе који се активно употребљавају у говору и пита се да ли је то мањкавост речника, или се такви глаголи не генеришу у писаном језику, или се пак ради о латентним могућностима језичког потенцијала. Иако се већина ових глагола налази на периферији књижевне норме, аутор сматра да се они не смеју третирати као периферна лексика, већ као засебан лексикографски проблем (Терзић 1997: 310, 312). У новије време овој теми су се вратили Б. Тошовић (Тошовић 2010) и Р. Драгићевић (Драгићевић 2013).

Овде свакако треба споменути и рад који проучава вишеструку префиксацију у контексту граматичке категорије аспекта и лексичке категорије глаголског лика (Aktionsart) – на примеру комбинација: *no*+префикс(+префикс) и *iz*+префикс(+префикс) (Kantor 1978). Ово су уједно комбинације које се најчешће јављају у два анализирана речника.

7.1. У Томинецовом речнику преовлађују примери са префиксом *iz*- на првом месту: *izpodbirati* ‘скидати доње листове купуса’, *izpodgrebsti* ‘вилама, мотиком или грабуљама избацивати ђубре испод стоке’, *izpodkidati* ‘избацивати, извозити ђубре испод стоке и из стаје’,¹⁸ *izposoditi* ‘посудити, позајмити’, *izpozabiti se* ‘заборавити се’, *izpregledati* ‘прогледати; спознати; опростити’, *izpregovoriti* ‘проговорити’, *izprehoditi* ‘прошетати’, *izpreleteti* ‘обузети (о хладноћи); брзо престати (о киши)’, *izpremeniti* ‘променити, изменити’, *izpremisлити* ‘размислити’, *izpreobrniti* ‘преобратити, променити’,¹⁹ али има и других комбинација: *poizgubiti* ‘све редом изгубити’, *poizprazniti* ‘испразнити једно по једно’, *poprijeti* ‘латити се (посла)’, *prenajesti se* ‘прејести се’, *preobjesti se* ‘прејести се’, *pripogniti* ‘сагнути, савити надоле’, *prizanesti* ‘поштедети кога’, *zaobljubiti* ‘заветовати’.

Разматрајући словеначке глаголе са двоструким префиксом, од којих је први *iz*-, Бајец издваја следеће случајеве: 1. глагол са двоструким префиксом семантички је истоветан глаголу са једним префиксом, нпр. *izpreleteti* = *preleteti*, *izpreobrniti* = *preobrniti* (али то не значи да су они подједнако фреквентни; књижевни језик даје предност двоструко префигираним облицима); 2. двоструко префигирани глагол нема парњака са једним префиксом, нпр. *izpodgrebsti* (у питању је вероватно перинтеграција сложеног проверба *izpod-*); 3. одговарајући глаголи се међусобно разликују у погледу

¹⁸ Уз претходне три речи у речнику је дата дефиниција значења, што подразумева да се оне семантички разликују од књижевних облика.

¹⁹ Лексеме за које Томинец, према Плетершнику, даје књижевне облике са иницијалним *izpod-*, у SSKJ се наводе у редукованом виду са иницијалним *spod-* (*spodkidati*, *spregledati*, *spregovoriti*, *sprehoditi*, *spremeniti* итд.). До исте редукције дошло је и у црновршском дијалекту.

аспекта, нпр. *izpokoriti se* pf. и *pokoriti se* impf.;²⁰ 4. семантичка разлика међу њима понекад је тешко уочљива, нпр. *izpremeniti* и *premeniti*, *izpregledati* и *pregledati*, *izprehoditi* и *prehoditi* (али је приметна у случају *izpregovoriti* и *pregovoriti*); 5. понекад се префикс *iz-* додаје под утицајем немачког језика, нпр. *posoditi* ‘leihen’ : *izposoditi* ‘ausleihen’ (Вајес 1959: 105–106).

7.2. У речнику Бањана полипрефигирани облици (али само они са префиксом *po-* у иницијалној позицији, в. б.) наводе се на странама 140–168 (речник има укупно 194 стране), што значи да заузимају једну седмину речника. Ево неких примера: *подопрѝнијети*, *позарѝзговѝрати (се)*, *поизбездѝобразѝти се*, *понавѝзати*, *пообјѝаснити*, *пообдѝанити се*, *поодлѝжати*, *попѝобрати*, *попредѝптеретѝти*, *поприскѝочити*, *поразмѝакнути*, *посадијѝевати*, *поукрѝтити се*, *поузгѝрдити се* итд. Аутор истиче: “Оваква слагања су могућа код великог броја глагола, придјева и прилога, што важи не само за основне ријечи изван Матичина Речника, већ и оних у њему, а ту је разрада овог лексичког богатства изостала. Када је ријеч о лексици Бањана, Грахова и Опутних Рудина, ми смо у могућности да се проблематике само дотичемо са сврхом једино у смислу подсећања на то богатство” (Копривица 2006: 142 s.v. *po* + *алчачити (се)*). И додаје: “Могла би се напунити пуна врећа оваквих примјера. Значења су двојака, односно зависна од контекста, на што треба припазити: а) да се садржина радње означи ублаженије и ограниченије (*чѝти* – *пѝчѝти* – *понаѝчѝти*); б) да садржај радње обухвати мноштво нечега без изузетка (*бѝцити* – *избѝцити* – *поизбѝцити*, тј. ништа или никога не оставити неизбачена); в) гдје од контекста зависи да ли је ријеч о једном, другом или обома” (ор. cit. 141).

Многобројне су функције префикса *po-*, тог ‘бесумње најинтересантнијег словенског префикса’, како га је окарактерисала И. Грицкат (Грицкат 1955–1956: 83).²¹ Велика продуктивност префикса *po-* у склопу полипрефиксалних глагола објашњава се његовом вишезначношћу и чињеницом да се он више од других префикса подвргава процесу делокализације и детемпорализације и специјализује за изражавање значења која прецизирају карактер протицања радње у погледу њене ограничености, трајања, резултативности, понављања, поступности и сл. (Терзић 1997: 309). Анализирајући глаголе са префиксалном групом *пона-* у српском и руском језику, аутор утврђује да они најчешће имају сложено значење постепеног распрострањања радње на објекат, односно изражавају радњу која се врши у неколико етапа, или пак изражавају различит степен количинске пуноће, количинску или процесуалну резултативност (ор. cit. 313). У закључку свог разматрања он констатује да речници непотребно занемарују

²⁰ Ови примери нису регистровани у: Tominec 1964.

²¹ За кратак преглед његових значења у српском језику в. Клајн 2002: 265–267; детаљније о појединим његовим функцијама в. Грицкат 1955–1956: 82–85; Грицкат 1966–1967: 211–212; о иновацији у функционалном потенцијалу овог префикса (тј. развоју улоге квалификатора), до које је дошло у бугарском језику, в. Ивић 1982: 55–59. О префиксу *po-* у словеначком језику в. Вајес 1959: 19–27.

ове глаголе, пре свега оне код којих префикс *no-* проширује значење, као и оне код којих однос према обележју перфективности и имперфективности није увек једнозначан и додаје да их не би требало занемаривати ни са становишта њихове синтаксичке и лексичке спојивости (op. cit. 318). Ова констатација се може применити на све полипрефигиране глаголе, за шта се залаже и Ј. Копривица.

8. Лексикографска обрада префигираних облика није значајна само за синхронијску творбу речи, или за проучавање одређених језичких категорија (нпр. глаголског вида),²² већ је неопходна и у етимолошким истраживањима.

Говорећи о раду на свескама “Етимолошког речника словенских језика” (ЭССЯ) које садрже речи са префиксом **ob-*, и о концепцији самог речника који, између осталог, треба да пружи опис прасловенске творбе на основу реконструкције целокупног лексичког фонда прасловенског језика, Трубачов подсећа на чињеницу да је префиксација (као и полипрефиксација) – карактеристична словенска и индоевропска црта, те да стога њено што потпуније инвентарисање представља важан део рада на речнику. Он указује на изузетну “конзерваторску” способност изведеница (у овом случају префиксалних), у којима основа (превасходно глаголска) стиче додатну способност да се одупре заборау, испадању из вокабулара, а то исто се односи и на очување првобитног значења (Трубачов 2004: 569–570). Као илустрацију своје тврдње аутор наводи низ псл. префигираних лексема, између осталог и две које су реконструисане само на основу српско-хрватских односно словеначких потврда *–*obpъrcati* и **obpъsknqti* (op. cit. 574–575; уп. и ЭССЯ 29: 45, 47 s.vv.).

9. Нашу пажњу посебно су привукла образовања (глаголска и именска) са ретким, непродуктивним архаичним и експресивним префиксима. Ради се о творбеним елементима који су по својој суштини префикси, али се као такви не препознају у структури речи. Са аспекта синхроне творбе – лексеме које их садрже имају непрозирну, нерашчлањиву структуру. До издавања ових префикса долази се искључиво на дијахроно-компаративном плану (Бјелетић 2006: 11).

Ову појаву у словеначком језику описала је Куркина: “Значајан део

²² “... баш у овој теми постоји категорија речи која није на потребан начин нотирана у речницима. И они који педантно бележе изворе свога аспектолошког ексцерпирања обично додају да су морали узимати примере и из новина, из живог говора, из сопственог сазнања и сл. Лексикографски апарат неоспорно треба употребљавати при разради овакве теме; али ми прихватамо – ако се тако сме рећи – и приватну лексикографију, незабележена тумачења, па и толико пута проскрибовано у науци осећање за значење речи (подразумева се: за њено савремено значење) зато што знамо да речници, не располажући свим контекстима, не описују ни све семантичке преливе” (Грицкат 1966–1967: 191).

западно-јужнословенског лексикона чине образовања са експресивним префиксима *ka-* / *ko-*, *sko-*, *če-*, *pa-*, *sq-*, *še-* и сл. У дијалектима словеначког језика запажа се извесна активизација ових архаичних творбених средстава: овде се шире и слободније него у другим словенским језицима префикси спајају са глаголским и именским основама, овде коегзистирају облици са префиксима и без префикса. Дати префикси уносе у семантику елемент негативног односа говорника према појавама стварности. Експресивним средствима изражавања припадају још неки префикси: *a-*, *ma-* / *mo-*, *la-*, *q-*, али они су по правилу карактеристични за појединачне случајеве” (Куркина 1992:186).

Типовима експресивних превербалних форманата у српско-хрватском језику посвећена је посебна монографија у којој се, између осталог, закључује да је у њему активизација разматраног архаичног творбеног модела можда чак и изразитија него у словеначком (Бјелетић 2006: 382).

9.1. У црновршком речнику забележене су бројне лексеме које припадају овом творбеном типу. Груписаћемо их према префиксу (експресивном или архаичном) који садрже:

***ko-**: *kobacati* ‘бауљати, пузати’²³ < **ko-bacati* (Snoj 286; детаљно Бјелетић 2006: 36); *koprneti* ‘чезнути, жудети’ < **ko-pьrьněti* (: **če-pьrьnьjь*) (Куркина 1980: 334); *skomigniti* pf. ‘слегнути раменима’ (према *skomigati* impf.) < **(sь)-ko-migati* (Snoj 662; Bezlaj 2: 183 s.v. *migati*).

***če-**: **čevrljati* ‘брбљати (о детету које још не уме да артикулише гласове)’ < **če-(x)vьrl’ati*, уп. с.-х. *чеврљати* (Бјелетић 2006: 220–221, 235); *ščeperiti se* ‘шепурити се, кочоперити се’ (према *čeperiti se*) < **če-periti se* (Snoj 83; детаљно Бјелетић 2006: 320–325).

***še-**: *našeperiti se* ‘накострешити се’, *razšeperiti se* ‘раширити перје’ (према *šeperiti se*) < **še-periti se* (Snoj 83; Бјелетић 2006: 323).

***šo-**: *šopiriti* ‘кострешити, рогушити, шепурити се, кочоперити се’ < **šo-pyriti* (Snoj 83, 734; Bezlaj 4: 92–93; Бјелетић 2006: 323).

***ma-**: *macesen* ‘ариш’ < **ma-cě/esnъ* (Bezlaj 2: 158; Куркина 1992: 187; Snoj 370).

***mo-**: *smotlaka* ‘злобан, пакостан човек’ < **s(ь)-mo-tolka* (: **telkti*) (Куркина 1992: 187–188; другачије Snoj 675).

***pa-**: *parobek* ‘пањ’ < **pa-rъbьkъ* (: **porъbati*) (Borys 1975: 31; Куркина 1992: 191; Snoj 494); *parkelj* ‘нокат; раздвојено копито’ < **pa(z/r)-kьlъ* (Куркина 1992: 191; Snoj 493; другачије Furlan 2011: 38).

***paz-**: *pazderje* ‘поздер’ < **paz-derъje* (: **derti*) (Snoj 500); *pazduha* ‘пазухо’ < **paz-duxa* (Snoj 500; другачије Borys 1975: 66).

***sq-**: *sodra* ‘ситан грџд’ < **sq-dъra* (: **sъderti, sъdьrъ*) (Borys 1975: 105; Куркина 1992: 191) или **sq-dra* (Snoj 679); *sodrga* ‘руља, олош, шљам, баг-

²³ Глагол је развио регуларну префиксацију, уп. *izkobacati, skobacati se* ‘бауљајући се дићи, испузати се’, *prekobacati* ‘побаучке прећи’, *prikobacati* ‘добауљати’.

ра' (псовка)²⁴ < **sq-dьrga* (: **дьргати*) (Куркина 1992: 191–192; детаљно Snoj 679); *sokrvica* 'сукрвица' < **sq-krьvica* (Bogyš 1975: 122; Snoj 680); *sopraznik* 'полупразник' < **sq-porzьdnikъ* (Bogyš 1975: 144; за основу речи уп. Snoj 560 s.v. *práznik*);²⁵ *soprnik* 'супарник' < **sq-pьrьnikъ* (Bogyš 1975: 115; Bezlaž 4: 424 s.v. *zъper*); *sovražiti* 'мрзети'²⁶ (према *sovrag*) < **sq-vorgъ* (Bogyš 1975: 128; Snoj 683).

9.2. Речник говора Бањана, Грахова и Опутних Рудина не само што је по својој концепцији диференцијалан, него је специфичан и по томе што доноси обиље облика који садрже архаичне и експресивне префиксе. Он је објављен исте године кад и наша монографија која за предмет има експресивне превербалне форманте (Бјелетић 2006), те грађа коју садржи није могла бити увршћена у монографију. Сатисфакцију, међутим, налазимо у томе што овај речник на најбољи начин потврђује констатацију изнету у њеном предговору: "... ван корица књиге остало је још релевантне лексичке грађе ... Та грађа додатно сведочи да је појава којом се ова књига бави и те како присутна у нашем језику и да заслужује озбиљну лингвистичку интерпретацију". Анализа те грађе биће предмет посебног рада, а овде ћемо као илустрацију изложити само неколико примера:

**ko-*: *ковријџити (се)* 'љутити се'²⁷ < **ko-verg-* (Бјелетић 2006: 193); *коврљати се* 'котрљати се, котурати се'²⁸ < **ko-vьrt(ь)l'ati se* (ор. cit. 233); *кодпрчїти се* 'охоло својеглавити'²⁹ < **ko-pьrcїti se* (ор. cit. 355).

**če-*: *чевртати* 'дупсти гребући' < **če-vьrtati* (ор. cit. 242); *чепрљати* 'копкати, грести'³⁰ < **če-pьr(p)l'ati* (ор. cit. 342).

**čo-*:³¹ *чомрѓати* 'говорити неразумљиво',³² *чомрдїти се* 'мргодити се' < **čo-tьrditi se* (ор. cit. 274–275).

²⁴ Основно значење речи у словеначком је 'град'.

²⁵ Уп. с.-х. *сусветица* 'мали празник, на који се може радити' (Bogyš 1973: 75–76).

²⁶ Уп. и *sovražnik* 'непријатељ', *sovražnica* 'непријатељица', *sovrašтво* 'непријатељство, мржња'.

²⁷ Уп. и *заковријџити (се)*, *исковријџити (се)*, *наковријџити се*, *отковријџити (се)* 'одљутити се', *поковријџити (се)*, *ускодвријџити се* 'срдито викати, одупирати се с инатом'.

²⁸ Уп. и *заковрљати (се)*, *доковрљати*, *исковрљати*, *наковрљати*, *отковрљати*, *прековрљати*, *приковрљати*, *уковрљати*, *сковрљати*.

²⁹ Уп. и *закдпрчїти*, *накодпрчїти се*, *откодпрчїти (се)* 'престати бити осيون, својеглав', *покдпрчїтї (се)*, *кодпрч* 'пркосник, својевољко', *кодпрчко* т., *кодпрчица* т., ф., *кодпрчка* ф., *закдпрч*, *накодпрч*, *дкодпрч*, *дкодпрчан*, *дшкодпрчан*.

³⁰ Уп. *зачепрљати*, *ишчепрљати*, *начепрљати*, *почепрљати*, *причепрљати*.

³¹ У питању су млађи облици, јер у прасловенском није била могућа секвенца *čo-*.

³² Уп. и *ишчомрѓати*, *начомрѓати*, *отчомрѓати*.

**to-*: *натоврљати* ‘набацити нешто једно на друго без реда; набрбљати’³³ < **na-to-(x)vьrl’ati* (op. cit. 233–234); *топрџити се* ‘вељепрдати се, правити се важан’³⁴ < **to-pьrčiti se* (op. cit. 355), *топрџити се* ‘id.’ < **to-tьrčiti se* (op. cit. 360).

**la-*: *лампрџдати* ‘лупетати’³⁵ < **la-pьrd-* (op. cit. 333).

**sq-*: *сублизу* adv. ‘прилично близу нечему’ (Boryś 1973: 76); *сүврст* ‘иста врста’ (Skok 3: 629 s.v. *vrst*); *сүжеруца*: Није ни пас ни кер но сукерица ‘каже се подругљиво и за мушкарца ‘танка’ чојства’³⁶ (Boryś 1975: 143); *сүклепина* m. / f. ‘предмет који је слабо урађен (склепан)’, фиг. ‘незграпна, млитава особа’;³⁷ *сүнон* ‘заједништво (на катуну)’ < **sq-ronъ* (: **sьręti*) (Boryś 1975: 76).

10. Спроведена анализа јасно показује значај дијалекатске лексикографије за лексиколошка, али и лингвистичка истраживања уопште. Неизбежну и разумљиву ограниченост речника стандардног језика у погледу нотирања префигираних облика успешно надомештају дијалекатски речници, у којима се много потпуније одражава творбени потенцијал језика. С друге стране, упознавање са дијалекатским лексичким благом доприноси ревидирању закључака донетих само на основу анализе лексике књижевног језика, јер се до пуноважних налаза може доћи тек узимањем у обзир и дијалекатских података.

Најбољи доказ за то јесте у овом прилогу установљена чињеница о примени директивне/аблативне префиксације на немоционе глаголе и у српском језику. Тиме је установљена ексклузивна паралела (на општесловенском плану) у домену творбе међу словеначким и српским, те се може говорити о новој српско-словеначкој творбеној изоглоси. Други значајан налаз је да је у оба језика присутна активизација архаичног творбеног модела експресивне префиксације.

Овом приликом није могла бити извршена комплетна анализа лексике двају упоређиваних речника. Намера нам је била да на примеру префиксације укажемо на могућности овог типа истраживања, које би у перспективи могло обухватити све језичке аспекте и целокупну дијалекатску лексикографску продукцију српског и словеначког језика.

³³ Уп. и *затоврљати*, *растоврљати* (се).

³⁴ Уп. и *топрџ* ‘наметљивац, а мален растом’.

³⁵ Уп. и *лампрџа*, *лампрџалица*, *лампрџало*, *лампрџан*, *лампрџача*.

³⁶ Уп. *сутурица* ‘пола Турчин, пола Србин’ (Boryś 1973: 76).

³⁷ Уп. *сүмлџтина* ‘приглупа, луцкаста особа’ Загарач (Ђупићи 1997).

Двогодишњи српско-словеначки пројекат посвећен дијалекатској лексици (2012–2013) може бити основа за даљу билатералну сарадњу (на сличну или неку другу тему), али и инспирација за ширу активност, која би укључила и друге центре словенске етимологије као што су Москва, Минск, Краков, Брно, Софија итд.

Литература

- Бјелетић 2005 — М. Бјелетић: Ризница ‘увелих’ речи. Светозар Гаговић, Из лексике Пиве (село Безује), Српски дијалектолошки зборник LI, Београд 2004, 1–312, ЈФ LXI, 294–301.
- Бјелетић 2006 — М. Бјелетић: *Исковрнути глаголи. Типови експресивних превербалних форманата (на српском и хрватском језичком материјалу)*, Београд.
- Бјелетић 2012 — М. Бјелетић: Магични свет дијалекатске лексике. Момчило Златановић. *Речник говора југа Србије (провинцијализми, дијалектизми, варваризми и др.)*. Врање: Аурора, 2011, 561 стр., ЗБМСФЛ LV/2, 294–301.
- Влајић-Поповић 2011 — Ј. Влајић-Поповић: Српска етимологија између дијакроније и дијалектологије, *Граматика и лексика у словенским језицима*, Нови Сад / Београд, 323–336.
- Влајић-Поповић 2013 — Ј. Влајић-Поповић: Дијалекатска лексикографија – покретачка снага етимологије, *Ка изворима речи. Тридесет година Етимолошког одсека Института за српски језик САНУ*, Београд, 185–191.
- Грицкат 1955–1956 — И. Грицкат: Деминутивни глаголи у српскохрватском језику, ЈФ XXII/1–4, 65–130.
- Грицкат 1957–1958 — И. Грицкат: О неким видским особеностима српскохрватског глагола, ЈФ XXI/1–4, 45–96.
- Грицкат 1966–1967 — И. Грицкат: Префиксација као средство граматичке (чисте) перфектизације, ЈФ XXVII/1–2, 185–223.
- Грицкат 1967 — И. Грицкат: Шта даје за проучавање глаголске семантике чиста (граматичка) перфектизација путем префиксације, НЈ XVI, н.с., 119–126.
- Грицкат 2000 — И. Грицкат: Префикс *s(a)*- уз глаголе у српском језику, ЗБМСФЛ XLIII, 137–141.
- Драгићевић 2013 — Р. Драгићевић: Глаголи са два префикса у српском језику с освртом на стање у другим словенским језицима, *Зборник Матице српске за славистику* 83, Нови Сад, 257–268.
- ЭССЯ — *Этимологический словарь славянских языков*, Москва 1974–.
- ЗБМСФЛ — *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, Нови Сад.
- Ивић 1982 — М. Ивић: О неким принципима глаголске префиксације у словенским језицима, ЈФ XXXVIII, 51–61.
- ЈФ — *Јужнословенски филолог*, Београд.

- Клајн 2002 — И. Клајн: *Творба речи у савременом српском језику 1. Слагање и префиксација*, Београд.
- Кликовац 1998 — Д. Кликовац: О значењу српског глаголског префикса *раз-* (когнитивнолингвистички приступ), НЈ XXXII, н.с., 153–167.
- Копривица 2006 — Ј. К. Копривица: *Речник говора Бањана, Грахова и Опутних Рудина*, Подгорица.
- Куркина 1980 — Л. В. Куркина: Словенско-западнославјанские лексические связи, ОЛА 1978, 331–338.
- Куркина 1992 — Л. В. Куркина: *Диалектна структура праславјанског језика по даним јужнославјанског лексике*, Ljubljana.
- Куркина 2011 — Л. В. Куркина: Обзор словенских диалектних словарей, ОЛА 2009–2011, 228–248.
- Московљевић 1933 — М. Московљевић: Мешање предметака *пре-* и *при-* код неких речи, НЈ II, 136–140.
- НЈ — *Наш језик*, Београд.
- ОЛА — *Общеславјанский лингвистически атлас. Материјали и истраживања*, Москва.
- Плотникова 2003 — О. С. Плотникова: Новые издания по словенской диалектологии, ОЛА 1997–2000, 153–177.
- РМС — *Речник српскохрватског књижевног језика 1–6*, Нови Сад / Загреб 1967–1976.
- Ройзензон 1974 — Л. И. Ройзензон: *Многоприставочные глаголы в русском и других славянских языках*, Самарканд.
- РСА — *Речник српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, Београд 1959–.
- Стевановић 1952 — М. Стевановић: *Замаскирати, закамифлирати ... сконцентрисати*, НЈ III, н.с., 303–308.
- Терзић 1997 — А. Терзић: Структурно-семантичке карактеристике глагола са префиксалном групом *пона-* у руском и српском језику, *Научни састанак слависта у Вукове дане 26/2*, Београд, 309–320.
- Тошовић 2010 — Б. Тошовић: Нанизывание приставок в сербском, хорватском и бошнячком језицима, *Srpski pogledi na odnose između srpskog, hrvatskog i bošnjačkog jezika 1/2*, Graz – Београд, 107–120.
- Трубачев 2004 — О. Н. Трубачев: *Труды по этимологии. Слово. История. Культура*, Том 1, Москва.
- Ћупићи 1997 — Д. Ћупић, Ж. Ћупић: *Речник говора Загараца*, Српски дијалектолошки зборник XLIV, Београд.

*

- Вајес 1959 — А. Вајес: *Besedotvorje slovenskega jezika IV. Predlogi in predpone*, Ljubljana.
- Безлај — Ф. Безлај: *Etimološki slovar slovenskega jezika I–V*, Ljubljana 1977–2007.

- Boryś 1973 — W. Boryś: Prasłowiańskie prefiksy imienne *pa-*, *pra-*, *sq-*, *q-* w języku serbsko-chorwackim, *Rocznik Slawistyczny* XXXIV/1, Kraków, 69–81.
- Boryś 1975 — W. Boryś: *Prefiksacja imienna w językach słowiańskich*, Monografie slawistyczne 32, Wrocław etc.
- Furlan 2011 — M. Furlan: Slovensko špranja in sorodno, *Slavia Centralis* IV/2 [2011], Maribor, 32–44.
- Kantor 1978 — M. Kantor: On multiple prefixation, aspect and procedurals (the Serbo-Croatian language), *ЗММФЛ* XXI/1, 47–54.
- Kantor 1984 — M. Kantor: The Serbo-Croatian Preverbs *o-* and *ob-*, *ЗММФЛ* XXXVII–XXXVIII, 321–325.
- Skok — P. Skok: *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* I–IV, Zagreb 1971–1974.
- Snoj — M. Snoj: *Slovenski etimološki slovar*, Ljubljana 2003².
- SSKJ — *Slovar slovenskega knjižnega jezika* I–V, Ljubljana 1970–1991.
- Tominec 1964 — I. Tominec: *Črnovrški dialekt. Kratka monografija in slovar*, Ljubljana.
- Trypućko 1950 — J. Trypućko: O pewnej nie dostrzeżonej funkcji przedrostków czasownikowych w języku rosyjskim, *Slavistična revija* III/3–4, Ljubljana, 327–342.

Marta Bjeletić

HANDFULS OF NATIVE WORDS (ČRNI VRH : BANJANI)

With a special focus on prefixed verbs, contrasted in this paper is the lexicon contained in two dialectal dictionaries (I. Tominec, *Črnovrški dialekt. Kratka monografija in slovar*, Ljubljana 1964 and J. K. Koprivica, *Rečnik govora Banjana, Grahova i Oputnih Rudina*, Podgorica 2006). It is noticed that, due to exhaustive recording of (multi)prefixed forms, both dialectal sources reflect the word-formation potentials of the language to a greater extent than standard dictionaries do. Also, a new Slovenian-Serbian isogloss (directive/ablative prefixation of non-motion verbs) is found and the activation of the archaic word-formation model of expressive prefixation (prefixes *ko-*, *sko-*, *če-*, *pa-*, *sq-*, *še-*, etc.) is detected. The importance of dialectal lexicography for both synchronic and diachronic linguistic research (i.e. for word-formation and etymology respectively) is pointed out, as well as the advantages and prospectives of the comparative method itself.

Key words: Serbian language, Slovenian language, dialect, lexicon, verb, word-formation, prefix.